

Asia: VN/19571/2025

Valtioneuvoston asetus teollisuuden bioperäisen hiilidioksidin talteenoton edistämiseksi myönnettävästä avustuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kemianteollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua näkemyksensä valtioneuvoston asetuksesta teollisuuden bioperäisen hiilidioksidin talteenoton edistämiseksi myönnettävästä avustuksesta VN/19571/2025.

Taustaa

Kemianteollisuuden tavoitteena on olla luontopositiivinen ja hiilineutraali vuoteen 2045 mennessä osana omaehtoista vastuullisuusohjelmaa, Responsible Care, (lue lisää: <https://www.kemianteollisuus.fi/vastuullisuus/>). Tavoite ei ole helppo ja useissa aiheeseen liittyvissä selvityksissä onkin tunnistettu kriittisiä tekijöitä, joita tavoitteen saavuttaminen tulee vaatimaan niin toimintaympäristöltä kuin toimialan yrityksiltä itseltään. Selvityksien perusteella on kuitenkin selvää, että kemianteollisuuden yrityksiä on mahdollista kutistaa hiilijalanjälki minimiin ja samalla kasvattaa kädenjälki todella suureksi. Toisin sanoen, kutistaa tehtaiden suorat päästöt Suomessa ja mahdollistaa samalla globaaleille asiakkaille merkittävät päästövähennykset.

Luontopositiivisen ja hiilineutraalin kemianteollisuuden saavuttaminen tulee vaatimaan massiiviset investoinnit esimerkiksi sähköistymiseen, sekä hiilineutraaliutta tukeviin vaihtoehtoisin raaka-aineisiin. Kemianteollisuus ry näkeekin lähtökohtaisesti tärkeänä, että valtio edistää vaihtoehtoisia raaka-aineita, kuten biogeeniseen hiilidioksidiin perustuvia raaka-aineita Suomessa.

Yksityiskohtaisemmat näkemykset

Asetuksen mukaan tuettavan laitoksen tulee käynnistyä vuoden 2030 loppuun mennessä ja hiilidioksidi tulee olla talteenotettuna vuoden 2035 loppuun mennessä. Todellisuudessa erilaisia viivästymisiä voi tapahtua ja niiden syy voi olla toiminnanharjoittajasta riippumattomia. Esimerkiksi viranomaisprosessien kesto voi viivästyttää hanketta merkittävästi. Asetuksessa ei oteta kantaa, mitä tapahtuu, jos aikamääreissä ei pysytä. Tämä tulee täsmentää. Lisäksi Kemianteollisuus ry:n mielestä aikamääreisiin on tarpeellista lisätä joustoa.

Kemianteollisuus ry:stä käännteinen huutokauppa ja 20 kilotonnin alaraja sisältävät isoja riskejä:

- Tuki kohdistuu vain hiilidioksidin talteenottovaiheeseen, jolloin käännteinen huutokauppa kohdistuu vain arvoketjun alkupäähän. Muun arvoketjun elinkelpoisuutta ei huomioida.
- Varattu tukisumma 140 miljoonaa euroa ei riitä usealle projektille, mikäli tämän lisäksi tuettavien projektien alaraja on 20 kilotonnia. Tällöin tuki saattaa kohdistua vain muutamalle isolle projektille, joiden pidemmän aikavälin elinkelpoisuudesta ei ole edes takeita.
- Suomessa on mahdollisuuksia useille projekteille, mutta usein hankkeiden kehittäminen vaatii alkuun pienempimuotoisia testi- ja pilottivaiheita. Hiilidioksidin käyttöönotteknikatkin ovat vielä kehittymässä, joten useissa tapauksissa ison kokoluokan toteutukseen ei pystytä heti siirtymään. Tuella pitäisi voida rohkaista laajasti teollisuuslaitoksia ottamaan askeleita hiilidioksidin talteenottamiseen, jolloin tuen olisi syytä edistää mahdollisimman hyvin ja laajasti myös pienempiä koeluentoisia hankkeita. Käännteinen huutokauppa ei ole tällöin ideaali tapa arvioida hankkeita.
- Pahimmillaan jos hiilidioksidin talteenotto kohdistuu vain muutamalle suurelle projektille, niin CO₂-volyymit saattavat ohjautua herkästi ulkomaille varastoitavaksi. Tällöin tuki ohjaa myös tuottoja merkittävin osin ulkomaille suomalaisen CCU-pohjaisen tuotannon sijaan.
- Kemianteollisuus ry:n mielestä 20 kt vähimmäismäärää olisi perusteluta laskea, jotta tämä tukisi kehitysvaiheensa alussa olevia hyötykäyttöinnovaatioita pitkälle kehitettyjen talteenoteteknologioiden lisäksi
- Kemianteollisuus ry:n mielestä käännteisen huutokaupan sijaan hankkeita tuli arvioida koko arvoketjun osalta ja niiden elinkelpoisuus tulisi pystyä arvioimaan yhtenä oleellisena tukikriteerinä.

Kemianteollisuus ry:n mielestä kaikkia hiilen kiertoja tulisi edistää tasapuolisesti. Asetuksen perusteella on kuitenkin epäselvää kuuluvatko esimerkiksi jätteenpolttolaitokset tuettavien hankkeiden piiriin. Haasteena vaikuttaisi olevan esimerkiksi yhdyskuntajätteen biogeenisen hiilidioksidin kestävyuden osoittaminen. Kemianteollisuudesta on tärkeää tuoda kaikki biogeeniset lähteet kuten esimerkiksi bioperäinen yhdyskuntajätteen poltto selkeästi asetuksen piiriin.

Asetuksen perustelumuioston (7 §) mukaan ”hankkeissa, joissa laitoksesta syntyy bioperäistä sekä fossiilista hiilidioksidia avustusta voisi osoittaa ainoastaan bioperäisen hiilidioksidin talteenotolle ja toimijan tulisi osoittaa bioperäisen hiilidioksidin osuus avustuksen saamiseksi”.

Pykälää tai sen perusteluja tulisi täsmentää siten, että asetus huomioi biogeenisen päästön laskennallisen kohdistamisen talteenotetuksi massataseelaskentaa hyödyntäen. Toisin sanoen, jos talteenotettu hiilidioksidi sisältää sekä fossiilista että biogeenistä hiilidioksidia, niin koko määrä voidaan massataseen avulla kohdentaa avustuskelpoiseksi biogeeniseksi hiilidioksidiksi, kunhan kyseinen määrä ei ylitä biogeenisen hiilidioksidinpäästöjen todellista määrää.

Näyttäisi siltä, että ydinvoimasähköön pohjautuva tuotanto ei olisi tukikelpoista, jos biogeeninen hiilidioksidi käytetään uusituvan polttoaineen tuotantoon. Kemianteollisuus ry:n mielestä tuen pitäisi kattaa myös muun vähäpäästöisen sähkön kuten ydinvoiman käyttö. On tärkeää edistää myös vähähiiliseen vetyyn pohjautuvia lopputuotteita.

Kemianteollisuudesta 10§ vaatimus ehdollisesta esisopimuksesta on tarpeettoman tiukka vaatimus. Tähän tarvitaan kevyempi menettely.

Tuomas Tikka

Kemianteollisuus ry

Tikka Tuomas
Kemianteollisuus ry